

Inleiding

Als [VGS](#) en de [VBSO](#) hebben we in oktober gebruik gemaakt van de gelegenheid om – daartoe uitgenodigd door de Onderwijsinspectie – schriftelijk te reageren op de concept-onderzoekskaders 2021. Met waardering hebben we geconstateerd dat de Onderwijsinspectie kennis heeft genomen van onze en andere schriftelijke reacties, zich hierover heeft verantwoord in het ‘Verantwoordingsdocument bijstelling onderzoekskaders’ en wijzigingen heeft doorgevoerd in de concept-onderzoekskader. Het doet ons goed te lezen dat een deel van onze feedback is verwerkt.

Ringenoverleg

Tijdens het ringenoverleg d.d. 3 februari 2021 hebben we onze mondelinge reactie gegeven op de voorliggende kaders. Daarbij is door ons aangegeven tijdens het overleg onze hoofdpunten (hieronder punt 1 en 2) te benoemen en vervolgens schriftelijk onze complete inbreng te leveren. Bij deze geven we hier opvolging aan.

- 1) Wij onderkennen dat er thema’s zijn (zoals selectie en gelijke kansen) die tegenwoordig royaal politiek aandacht genieten. We vinden het logisch dat de Onderwijsinspectie thema’s die momenteel hoog op de politieke en maatschappelijke agenda staan, laat terugkomen in haar toezicht. Echter: wij adviseren om dat niet te doen via het onderzoekskader (dat zou een objectief en duurzaam karakter moeten hebben, en niet afhankelijk van de actualiteit), maar via de thema-onderzoeken.
- 2) M.b.t. burgerschap is van groot belang de operationalisatie van de basiswaarden, zoals beschreven op pag. 146 - 147 van o.a. het PO-kader, gebaseerd op wettekst, memorie van toelichting en de nota n.a.v. het verslag.
 - a. Voor de benoemde basiswaarden geldt dat deze op basis van godsdienstige en levensbeschouwelijke overtuiging op diverse wijzen kunnen worden geïnterpreteerd en dat bijvoorbeeld de verwoording van vrijheid vanuit een christelijk perspectief niet het liberale schadebeginsel (de opvatting dat iemands vrijheid alleen beperkt mag worden voor zover dat nodig is om te verhinderen dat hij anderen schaadt) hoeft te zijn, maar de vrijheid om het goede te doen. Wat betekent deze praktijk voor het toezicht?

Of denk aan de basiswaarde autonomie. In de theologische traditie waarin onze scholen staan, is dat begrip niet louter positief gekleurd. Om misverstanden te voorkomen, spreken wij in onze schoolpraktijk daarom doorgaans over verantwoordelijkheid. Bij het toezicht is het dus belangrijk dat school en inspectie met elkaar in gesprek gaan over wat ze bedoelen met de begrippen die wederzijds worden gebruikt. En als we spreken over autonomie: hoe verhoudt zich deze tot de regels die de school stelt?

Oftewel op welke wijze gaat de inspectie om met de interpretatie van de basiswaarden en in hoeverre wordt hierin recht gedaan aan de vrijheid van godsdienst en onderwijs?
 - b. Hoe gaat de inspectie bij het toezicht op de burgerschapswet om met leermiddelen? In de beantwoording door minister Slob van de vragen gesteld door de Kamer over het thematisch onderzoek burgerschapsonderwijs, zegt de minister dat de inspectie geen bevoegdheid heeft om ‘leermiddelen an sich te toetsen.’ Wel kan volgens de minister ‘de toepassing van leermiddelen, en in welke context zij worden geplaatst, worden meegenomen in het toezicht.’ Als de inspectie bijv. de toepassing van

leermiddelen zou mogen beperken, tast dat onzes inziens de onderwijsvrijheid aan. Dat kan toch nooit de bedoeling van inspectietoezicht zijn?

- 3) De positie van de scholen in het stelsel, zoals dit door Verus en VBS is ingebracht, heeft onze nadrukkelijke instemming:
Onze principiële bedenking bij dit alles komt in het kort op het volgende neer. De positie van scholen en instellingen verandert in en door deze concept kaders fundamenteel. Nu zijn scholen zelfstandige maatschappelijke organisaties die aan bepaalde normen moeten voldoen. Straks zijn scholen een schakel in een overkoepelend systeem waarbinnen iedere schakel (school/instelling) zijn van buitenaf bepaalde functie moet vervullen. Er vindt een functionalisering plaats die een (verdere) uitholling betekent van de eigen krachten en drijfveren van de school en instelling. Dit lijkt (ook) ons ongewenst en niet acceptabel.

- 4) N.a.v. het MBO concept onderzoekskader merken wij op:
Standaarden

Binnen het kwaliteitsgebied besturing, kwaliteitszorg en ambitie valt op dat de elementen van de pdca-cyclus zijn verdeeld over drie standaarden. Deze kunnen echter alleen in samenhang worden onderzocht en beoordeeld. Ons voorstel is daarom de verdeling van de standaarden in dit kwaliteitsgebied als volgt te herordenen:

- BKA1: Visie, ambitie, doelen, uitvoering en evaluatie (de hele pdca-cyclus)
- BKA2: Kwaliteitscultuur
- BKA3: Verantwoording en dialoog

Didactisch handelen

Bij OP3 valt het ons op dat het didactisch handelen is uitgebreid naar het pedagogisch-didactisch handelen.

In het verleden heeft de inspectie wel eens inhoudelijke uitspraken gedaan over bepaalde pedagogische aanpakken. Met name in het kader van de wet van Bisschop c.s. is dat nu anders geregeld. Wat ons betreft komt er niet opnieuw een 'haakje' voor de inspectie om zich uit te spreken over pedagogische keuzen. In de wettelijke vereisen komen wij daarvoor ook geen grondslag tegen.

VS2

Bij VS2 (en op enkele andere plaatsen in het document) worden de basiswaarden van de democratische rechtsstaat genoemd. Deze formulering is niet gestoeld op onderliggende onderwijswetgeving. Bovendien wordt door een keuze voor de basiswaarden de scope bij voorbaat nogal beperkt. In plaats daarvan is het beter te spreken over de 'waarden van de democratische rechtsstaat' – dan ben je meer in balans.

Uitleiding

Tijdens het ringenoverleg is er op de hoofdpunten al een mondelinge reactie door de Onderwijsinspectie gegeven. Met betrekking tot burgerschap is een uitnodiging ontvangen om met de Onderwijsinspectie en de scholen die we vertegenwoordigen in gesprek te blijven, wat we waarderen en waar we zeker gebruik van zullen maken.

Door de Onderwijsinspectie is tijdens het ringenoverleg aangegeven dat de minister de onderzoekskaders, voorzien van de verslagen van de ringenoverleggen, in het voorjaar aangeboden krijgt ter vaststelling.

Onze vraag is of de Onderwijsinspectie nog een oordeel over en/of taxatie van de profielorganisaties verwacht over de dan afgeronde onderzoekskaders? We kunnen ons namelijk herinneren dat in het verleden tijdens het ringenoverleg in mei expliciet vanuit de profielorganisaties duidelijk werd gemaakt of zij al dan niet met de kaders konden instemmen.

Zowel inzake de bovengenoemde punten 3 en 4, als welke mogelijke verwachting er vanuit de Onderwijsinspectie nog is m.b.t. de onderzoekskaders vanuit de profielorganisaties, zien we graag een reactie van de Onderwijsinspectie tegemoet.

Ridderkerk en Veenendaal, 3 februari 2021